

Kraków, 5 lipca 2016 r.

Prof. zw. dr hab. Bogusław Skowronek

Instytut Filologii Polskiej

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

**Recenzja dorobku naukowego i osiągnięcia naukowego
w postępowaniu habilitacyjnym
dr Marty Szymańskiej**

I.

Sylwetka Habilitantki oraz ocena Jej działalności dydaktycznej i organizacyjnej

Pani dr Marta Szymańska jest pracownikiem naukowo-dydaktycznym w Katedrze Literatury i Języka Polskiego Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Pracę rozpoczęła w 1993 r. na stanowisku asystenta, w roku 2003 została mianowana adiunktem. Pracę magisterską z zakresu filologii polskiej, *Nauczanie słowotwórstwa w szkole podstawowej (wybrane zagadnienia)*, napisaną pod kierunkiem prof. Anny Dyduchowej, obroniła w Instytucie Filologii Polskiej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie (obecnie Uniwersytet Pedagogiczny), zaś stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa uzyskała w 2003 roku w Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach na podstawie rozprawy przygotowanej pod kierunkiem prof. Heleny Synowiec. W zmodyfikowanej postaci praca ta została opublikowana jako monografia naukowa zatytułowana *Metafora w twórczych wypowiedziach pisemnych uczniów* (Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2012, ss. 160). Warto również dodać, iż dr Marta Szymańska w 1999 roku z powodzeniem ukończyła Studia Podyplomowe w Akademii Ekonomicznej w Krakowie w zakresie „Public

Relations”. Bardzo dobrze to świadczy o systematyczności w rozwoju naukowym Habilitantki oraz nabywaniu przez Nią kolejnych kompetencji.

Opublikowany dorobek naukowy Pani dr Marty Szymańskiej, który pod względem jakościowym oceniam bardzo wysoko, liczy **35** pozycji bibliograficznych. W aspekcie liczbowym jest więc w pełni wystarczający w postępowaniu habilitacyjnym. Składają się na niego: **2** monografie autorskie – wspomniana już rozprawa *Metafora w twórczych wypowiedziach pisemnych uczniów* oraz praca uznana za osiągnięcie naukowe, stanowiące podstawę habilitacji: *Między nauką o języku a nauczaniem języka. Koncepcje kształcenia językowego na przełomie XX i XXI wieku*, **2** współredagowane numery punktowanego czasopisma: „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia ad Didacticam Litterarum Polonarum et Linguae Polonae Pertinentia” (nr 94, Kraków 2011 i nr 140, Kraków 2013) oraz **31** tekstów w czasopismach naukowych i monografiach wieloautorskich (w tym 4 artykuły po recenzjach).

Pragnę podkreślić, iż Habilitantka publikowała zarówno w języku polskim, jak i angielskim oraz drukowała swe prace w tak prestiżowych pismach dydaktycznych, jak np. „Journal of Language and Cultural Education”, „Język a Edukacja”, „Polonistyka” czy „Nowa Poliszczyna”, również w wydawnictwach najważniejszych ośrodków akademickich w Polsce, m.in. w Warszawie, Krakowie, Katowicach, Poznaniu, Łodzi, Opolu, Gdańsku, Lublinie, Rzeszowie. Trzeba też pozytywnie zaznaczyć aktywność konferencyjną dr Marty Szymańskiej. Uczestniczyła Ona z referatami w **24** ogólnopolskich konferencjach naukowych, poświęconych głównie problematyce kształcenia językowego oraz komunikacji dydaktycznej. Bardzo pozytywnie trzeba widzieć udział Habilitantki w **2** konferencjach międzynarodowych (w Czechach i na Słowacji), podczas których wygłosiła również referaty. Dzięki licznym publikacjom oraz wystąpieniom konferencyjnym dr Marta Szymańska jest znana w środowisku lingwistów i dydaktyków języka. Poświadczeniem tego są liczne recenzje publikacji dydaktycznych (także zagranicznych), których Habilitantka jest Autorką oraz Jej zaangażowanie publicystyczne (m.in. uczestniczenie w dyskusjach redakcyjnych na temat edukacji, czy stała, autorska rubryka w „Nowej Poliszczynie”). Konstatuję ten fakt z dużą satysfakcją. Rozpoznawalność w środowisku naukowym oraz autorytet ekspercki to ważne aspekty w całościowej ocenie dorobku naukowego, które w zdecydowany sposób pozytywnie wyróżniają Kandydatkę do stopnia doktora habilitowanego.

Bardzo wysoko oceniam działalność dydaktyczną dr Marty Szymańskiej. Oprócz typowych dla pracownika akademickiego zatrudnień (prowadzenia kursowych ćwiczeń, wykładów, seminariów, promowania licencjatów i recenzowania prac) jest Ona również bardzo zaangażowana w dodatkową działalność edukacyjno-dydaktyczną. Prowadzi m.in. zajęcia dla nauczycieli języka polskiego jako obcego, spotkania z nauczycielami oraz lekcje pokazowe dla gości zagranicznych odwiedzających uczelnię. Potwierdzeniem kompetencji Habilitantki w tym zakresie jest wpisanie Jej do oficjalnej ewidencji egzaminatorów Okręgowych Komisji Egzaminacyjnych upoważnionych do przeprowadzania egzaminów z przedmiotów humanistycznych w gimnazjum. Z prac popularyzatorskich warto także wspomnieć o autorstwie haseł do wielokrotnie wznawianych encyklopedii (*Encyklopedia podręczna*; *A-Z popularna encyklopedia*) Wydawnictwa Kluszczyński.

Szczególnym jednak osiągnięciem dr Marty Szymańskiej w polu działań edukacyjnych jest Jej uczestnictwo w zespole autorów opracowujących cykl podręczników „To lubię” (w tym wypadku głównie do kształcenia językowego w gimnazjum). Prócz tego jest Ona autorką obszernych komentarzy do tych projektów, współpracowała nad programem nauczania języka polskiego dla gimnazjum, liceum ogólnokształcącego i technikum, czynnie brała udział w warsztatach i wykładach dla nauczycieli (m.in. na targach podręczników szkolnych). Na jednym z takich targów cykl „To lubię” otrzymał Puchar Ministra Edukacji Narodowej. Chciałbym przypomnieć, iż podręczniki te stanowiły merytorycznie i koncepcyjnie przełomową propozycję dydaktyczną w naszym kraju, dotychczas jedyną całkowicie zorientowaną komunikacyjnie.

Ten niepełny przecież wykaz działań dydaktycznych dr Marty Szymańskiej pokazuje, że mamy do czynienia z niezwykle aktywną i zaangażowaną osobą, dla której edukacja i kształcenie językowe nie mieszczą się jedynie w obszarze teoretycznych (gabinetowych) rozważań, ale stanowią pole konkretnych działań, realizowanych w praktyce. Taka świadoma postawa, łącząca dyskurs naukowy z aspektem prakseologicznym, zasługuje na najwyższe słowa uznania.

Równie pozytywnie oceniam dokonania organizacyjne dr Marty Szymańskiej. Bardzo aktywnie działa ona w Instytucie Filologii Polskiej Uniwersytetu Pedagogicznego, bierze udział w pracach różnorodnych komisji, przygotowuje materiały dla studentów, jest od lat opiekunką kolejnych roczników, odpowiada za organizację praktyk dydaktycznych, stworzyła

stronę internetową punktowanego czasopisma dydaktycznego, była kierowniczką pracowni polonistycznej w instytucie, koordynowała prace nad „Certyfikatem jakości przygotowania do zawodu nauczyciela polonisty” (jest także autorką projektu dyplomu). Jako autorytet w kształceniu językowym i komunikacyjnym ściśle współpracuje Ona ze szkołami ćwiczeń, prowadzi lekcje pokazowe, warsztaty pisarskie, prezentuje i weryfikuje materiały dydaktyczne. Szczególnie istotnym wydaje się Jej współpraca z Kuratorium Oświaty w Krakowie (pełni tam funkcję recenzenta konkursów humanistycznych dla szkół podstawowych i gimnazjalnych) a także Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli (w 1999 roku była współautorką małopolskiego sprawdzianu na zakończenie klasy ósmej szkoły podstawowej). O współpracy z Okręgową Komisją Egzaminacyjną już wspominałem. Jako zdecydowanie wybijające się osiągnięcie uznaję współpracę edukacyjną z ośrodkami zagranicznymi. Brała udział w projekcie unijnym „Praktyka bez barier. Nowa jakość kształcenia”, a w Polsko-Czeskim Towarzystwie Naukowym dr Szymańska zajmowała się badaniem polskich i czeskich podręczników do nauczania języka ojczystego. Ważnymi dokonaniem są również prace organizacyjne przy ogólnopolskich kongresach dydaktycznych. Spotkania te (tzw. „Jesienne Szkoły Dydaktyków Literatury i Języka Polskiego”) znane są w całej Polsce i należą do najbardziej prestiżowych wśród konferencji polonistycznych. Nie mogę wreszcie nie wspomnieć o członkostwie Habilitantki w międzynarodowym Komitecie redakcyjnym czasopisma LLCE „International Journal on Language, Literature and Culture In Education” oraz pełnieniu funkcji sekretarza czasopisma „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia ad Didacticam Litterarum Polonarum et Linguae Polonae Pertinentia”. To głównie dzięki Jej staraniom w 2015 roku znalazło się ono na liście czasopism punktowanych.

Wszystkie te zatrudnienia zdecydowanie wykraczają ponad standardowe obowiązki adiunkta – godne są natomiast samodzielnego pracownika nauki. Jednocześnie też poświadczają, jak kompetentnym, sprawnym organizacyjnie, doświadczonym, rzetelnym i odpowiedzialnym pracownikiem naukowo-dydaktycznym jest dr Marta Szymańska. Poświadczam te fakty z podziwem i ogromną satysfakcją.

II.

Ocena dorobku naukowego dr Marty Szymańskiej

Dorobek publikacyjny Habilitantki (artykuły w czasopismach naukowych oraz rozdziały w monografiach wieloautorskich) można podzielić na kilka głównych grup. Zasadniczą część stanowią rozprawy poświęcone różnorodnym koncepcjom kształcenia językowego na wszystkich poziomach szkolnych oraz szeroko rozumianemu dyskursowi edukacyjnemu. Szczególnie problematyka kształcenia językowego została przez Habilitantkę szeroko i nadzwyczaj kompetentnie omówiona w szeregu artykułów. Ma Ona doskonałą wiedzę na ten temat, Jej wywody są erudycyjne, pogłębione oraz wyraziste w prezentowaniu własnej wizji. Dr Marta Szymańska, wzorem dydaktyki języków obcych, jest zdecydowaną zwolenniczką komunikacyjnego uczenia języka (por. *Dydaktyka języka polskiego jako ojczystego a dydaktyka języków obcych – koncepcja komunikacyjna*). Pisze Ona: „dla kształcenia języka ucznia najważniejsze jest rozwijanie kompetencji komunikacyjnej, a tę umiejętność najlepiej rozwija się w działaniu” (*Perspektywa komunikacyjna jako warunek językowej biegłości*, s. 7). Nigdy jednak w swych poglądach nie jest dogmatyczna. Ma pełną świadomość ciągłego konfliktu w polskiej dydaktyce „między praktyką a gramatyką; między wiedzą a umiejętnościami; między wykonaniem a przyswojeniem” (*Wychowanie językowe a komunikacyjne uczenie języka – zarys problemu*, s. 52). Wróć do tego wątku, oceniając rozprawę habilitacyjną. Jako doświadczona metodyczka i znawczyni problematyki języka zawsze zajmuje wyważone stanowisko: „nauczanie gramatyki nie wyklucza kształcenia sprawności komunikacyjnych. Możliwe jest pogodzenie wiedzy o strukturze języka z nastawieniem na kształcenie komunikowania się w różnych sytuacjach i rolach. Jedno drugiego nie wyklucza” (*Kształcenie językowe w dyskursie edukacyjnym po 1990*, s.154). Zdecydowanie podzielam ten pogląd. I co najważniejsze. Ustalenia powyższe Habilitantka bardzo skutecznie zrealizowała w wymiarze praktycznym, odpowiednio projektując podręczniki do kształcenia językowego.

Ważnym obszarem w dociekaniach badawczych dr Marty Szymańskiej jest retoryka i jej wykorzystanie w kształceniu językowym. W wielu tekstach, nie dość, że niezwykle kompetentnie nakreśla Ona istotę retoryki i retoryczności, to jeszcze w sposób bardzo efektywny aplikuje tezy i ustalenia sztuki retorycznej w konkretnych propozycjach dydaktycznych. Swoje konstatacje buduje zawsze po dogłębnej analizie zgromadzonego materiału, głównie podręczników do nauczania języka polskiego (por. np. *Dawne wzory edukacji retorycznej oraz współczesne nurty retoryki a edukacja ponadgimnazjalna; W poszukiwaniu elementów retoryczności tekstu; Retoryka i retoryczność w wybranych*

podręcznikach. Horyzonty szkolnych interpretacji). Zresztą analizy podręczników, jako ważnych dokumentów dyskursu edukacyjnego, zajmują ważną część w dorobku publikacyjnym Habilitantki. Krakowska Badaczka przygląda im się bardzo uważnie, bada ich strukturę, zawartość, wyrazistość koncepcji metodycznych, wreszcie skuteczność edukacyjną. I znowuż – ku memu wielkiemu uznaniu – mamy do czynienia z bardzo kompetentnymi omówieniami, dalekimi od prostego wartościowania, ale też wyrazistymi w ocenach. Dr Marta Szymańska posiada bardzo dużą wiedzę na temat współczesnego dyskursu edukacyjnego, dlatego też obok podręczników bada różne składowe szeroko rozumianego otoczenia współczesnej szkoły, np. koncepcje edukacji oraz administracyjny kierunek reform. Tu zwraca uwagę arcyciekawy artykuł *Wpływ dyskursu publicznego na dyskurs edukacyjny (na przykładzie wybranych podręczników do języka polskiego)*. Zmiany cywilizacyjne, zwłaszcza te, związane z rozwojem cyfrowych technik multimedialnych, stały się również przedmiotem naukowych dociekań Habilitantki. Bardzo ważny jest fakt, iż prowadziła Ona swe analizy, zarówno uwzględniając perspektywę ucznia i jego potrzeby komunikacyjne wynikające ze zmian narzędzi medialnych, jak i z perspektywy nauczyciela i możliwości, jakie stwarzają nowe technologie w zakresie komunikowania się z uczniami (por. *E-książki, e-podręczniki – nowa jakość czy nowe opakowanie?*). Pisząc o nowych technikach porozumiewania się, dr Szymańska nader słusznie stawia pytania o wpływ cyfrowych mediów na procesy poznawcze, koncentrację oraz tzw. wielozadaniowość współczesnych uczniów (por. *O wykorzystaniu niektórych badań nad mózgiem w dydaktyce szkolnej*). Na szczęście Badaczka unika skrajności w sądach, nie jest ani apologetką nowych mediów, ani też ich skrajną krytyczką. Zresztą, jak już pisałem wcześniej, umiar, brak skrajności połączone z umiejętnością prezentacji wyważonego stanowiska to ważne – i godne pochwały - cechy naukowego pisarstwa dr Marty Szymańskiej.

Habilitantka, jak podkreślałem wyżej, to doskonała znawczyni języka oraz metod jego kształcenia. Nie znaczy to jednak, iż dydaktyka i dyskurs dedukcyjny to jedyne tematy w publikacjach dr Szymańskiej. Jest Ona również doskonałą znawczynią kultury współczesnej, w tym kultury popularnej. Z dużą przyjemnością czytałem Jej rozważania na temat przeobrażeń współczesnego pejzażu kulturowego (*Kultura w popkulturze, czyli o drugim życiu mitu i baśni*) oraz zmian w postrzeganiu (konceptualizowaniu) różnych zjawisk kultury, także zmian w języku, który służy ich opisywaniu (*Powiem Ci, kim jesteś. Obraz mężczyzny w*

dyskursie prasowym; Rodzina – oaza bezpieczeństwa? Obrazy rodziny w wybranych powieściach dla młodzieży a stereotyp; Konceptualizacja bólu w blogach internetowych).

Nie mogę wreszcie nie wspomnieć o monografii *Metafora w twórczych wypowiedziach pisemnych uczniów*. Jest to bardzo ciekawa, interdyscyplinarnie zorientowana praca, łącząca zasadniczą dla wywodu perspektywę językoznawczą z perspektywą dydaktyczną. Autorka, dokonując językoznawczej analizy konstrukcji metaforycznych, a także podejmując próbę ich klasyfikacji, zastanawia się nad celowością wprowadzenia takich struktur do uczniowskich wypowiedzi, a także stopniem uświadomienia sobie przez autorów ich funkcji w tekście. Książkę widzę jako bardzo wartościową pozycję naukową.

Podsumowując tę część recenzji, pragnę stwierdzić, iż przedstawione do recenzji publikacje (artykuły w czasopismach naukowych oraz rozdziały w monografiach wieloautorskich) oceniam bardzo wysoko. Dorobek jest bogaty oraz merytorycznie dojrzały, równocześnie spójny i konsekwentny metodologicznie. Publikacje te charakteryzuje intelektualny porządek wywodu, rygor myśli i stylu. Podejmowane przez Badaczkę zagadnienia sytuują się w centrum istotnych problemów zarówno dydaktycznych, jak i językoznawczych. Przedstawiane zaś wnioski oparte są na materiałowych analizach. Co więcej, Habilitantka wielokrotnie przedstawia własne propozycje rozwiązań omawianych problemów. Łączy więc walory prac teoretycznych z zaletami konkretnych aplikacji. Na podkreślenie zasługują erudycja, doskonała znajomość współczesnych paradygmatów językoznawczych i metodycznych, rzetelność analityczna, szacunek dla ucznia oraz świadomość realiów edukacyjnych. Dlatego też z całą pewnością mogę stwierdzić, iż **po uzyskaniu stopnia doktora Marta Szymańska wykazała się istotną aktywnością naukową w obszarze językoznawstwa polonistycznego, szczególnie dydaktyki.**

III.

Ocena osiągnięcia naukowego, jakim jest monografia *Między nauką o języku a rozwijaniem języka. Koncepcje kształcenia językowego na przełomie XX i XXI wieku* (Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2016, ss. 345)

Już na samym początku tej części recenzji, pragnę jednoznacznie stwierdzić, iż przedstawiona do oceny autorska monografia dr Marty Szymańskiej, wskazana przez Nią jako

osiągnięcie naukowe, jest w mej opinii pracą bardzo dobrą: dojrzałą, przemyślaną, spójną koncepcyjnie, wyrazistą metodologicznie, świetnie napisaną i co bardzo istotne – niezwykle ważną dla polskiej edukacji. Mamy do czynienia z dysertacją naukową, spełniającą wszystkie najlepsze cechy rozpraw akademickich, ale równocześnie z monografią, oferującą zweryfikowane empirycznie pomysły metodyczne. Pomysły oparte na wieloletniej praktyce. Chciałbym ten fakt, jako ogromny walor pracy, mocno zaakcentować. Jako recenzent znajduję się więc w komfortowej sytuacji (zarówno dla siebie, jak i pewnie dla Habilitantki), ponieważ jasno wyrażony cel opiniowanej rozprawy („obserwacja sposobów uczenia języka i uczenia o języku w szkole”, s. 8), całościowy charakter wizji kształcenia językowego, przedstawiona autorska koncepcja metodyczna, sposób prowadzenia wywodu oraz diagnozy i wnioski w pełni spełniają moje oczekiwania - tak więc, już na wstępie mogę napisać, iż akceptuję rzeczoną rozprawę bez zastrzeżeń. Co więcej, uważam ją za swoistą *summę* wiedzy na temat kształcenia językowego w Polsce. Sądzę też, iż omawiana monografia winna stać się lekturą obowiązkową dla każdego studenta polonistyki o specjalności nauczycielskiej.

Wskażę jednak najważniejsze walory omawianej monografii. Dr Marta Szymańska skomponowała swą książkę wzorcowo. Już sam tytuł rozprawy - jednoznacznie określający autorski zamysł – ujmuje celnością. W tym oto rozpięciu – „między nauką o języku a rozwijaniem języka” – tkwi od kilkudziesięciu już lat polskie kształcenie językowe (zwracałem na ten fakt uwagę już w ocenie dorobku). Każdy rozdział (i poszczególne podrozdziały) budują później logiczny, spójny w realizowaniu założonych celów, wywód. Na marginesie, można rzec, iż widać w tym również ogromne doświadczenie metodyczne (nauczycielskie) Autorki. Uporządkowanie, funkcjonalność, klarowny układ poszczególnych części, to przecież istotny warunek każdej udanej lekcji. Na początek Habilitantka bardzo wyraźnie określiła główny cel swego zamierzenia: „Interesujące jest zatem pokazanie, w jakich kierunkach rozwijała się dydaktyka nauczania języka polskiego, jakie przechodziła etapy, z czego wynikały różne sposoby patrzenia na cele nauczania języka, jak to wygląda współcześnie, w jakim kierunku zmierza” (s.8). Rozdział I o znaczeniu języka dobrze uzasadnia konieczność planowego rozwijania języka. Celem rozdziału II było przedstawienie modeli i koncepcji nauczania języka oraz poglądów na ten temat, obowiązujących w Polsce w XX wieku. Część ta, generalnie będąca ujęciem historycznym, jest jednak niezbędna, gdyż stanowi konieczne tło dla przedstawienia autorskiej koncepcji w późniejszych rozdziałach. Zwraca tu szczególną uwagę erudycyjność wywodu, doskonałe zaplecze zarówno

dydaktyczne, jak językoznawcze. Wiedza Autorki w tej materii jest dogłębna. Szerokość ujęcia, sprawność w prezentowaniu poszczególnych faz historycznych i dużą świadomość kontekstów zewnętrznych, mocno wpływających na rzeczywistość szkolną, widać także w rozdziale III, w którym omówione zostają (znowu nader kompetentnie) uwarunkowania kulturowe, medialne i technologiczne edukacji językowej. Zmieniające się szkoła, kultura, zasady i formy komunikacji w pewien naturalny sposób „wymusiły” konieczność zmiany, jeśli chodzi o instytucjonalne rozwijanie sprawności językowych. Dwa kolejne rozdziały (IV: „Nauczanie komunikacyjne w glottodydaktyce jako inspiracja dydaktyki polonistycznej” oraz V: „Teoretyczne podstawy nowego spojrzenia na nauczanie języka”) stanowią praktyczną i teoretyczną odpowiedź na ową konieczność zmiany w szkolnych modelach kształcenia językowego. Dobra znajomość metod nauczania, które najefektywniej można zaaplikować w praktyce polonistycznej połączona ze znajomością najważniejszych dla funkcjonalnego kształcenia paradygmatów językoznawczych są, według Autorki, niezbędnym warunkiem, aby mówić o nowym podejściu w edukacji. Trudno się nie zgodzić z taką opinią. Dla krakowskiej Badaczki bardzo ważnym, wręcz kluczowym, pojęciem jest wieloaspektowo definiowane pojęcie kompetencji. Bardzo szeroko je omawia, pokazując równocześnie tegoż skomplikowanie. Problematyce tej poświęcony został rozdział VI. Kolejna część stawia kluczowe dla wyводу pytanie: czy w szkole nastąpił „koniec dominacji strukturalizmu w nauczaniu?” (rozdz. VII). Aby odpowiedzieć na to pytanie Habilitantka skrupulatnie, z dużą uważnością, przeanalizowała zestaw różnych podręczników szkolnych (klasy IV-VI) oraz dokumenty szkolne, w tym podstawę programową z 1999 roku. Konkluzje Autorki są tyleż smutne, co oczywiste (dla osób zajmujących się omawianą problematyką). Píše Ona: „Porównanie dokumentów prowadzi do wniosku, że jeśli chodzi o rozwijanie kompetencji komunikacyjnej oraz funkcjonalne wprowadzanie wiedzy o języku polska edukacja nie rozwija się w dobrym kierunku. W obowiązującej podstawie programowej widać też pewne niezdecydowanie. Z jednej strony deklaruje się tam konieczność przygotowywania uczniów do komunikowania się z otaczającym światem (teraz i w przyszłości), a więc konieczność rozwijania umiejętności w tym zakresie, praktykowania, z drugiej – akcentuje się wiedzę o językowych strukturach” (s. 207-208). W innym miejscu Badaczka pisze: „Tradycyjne, strukturalistyczne podejście do uczenia języka polskiego ma się w polskiej szkole znakomicie” (s. 299). Z diagnozy tej Habilitantka wyprowadza jednak konstruktywną konkluzję (moim zdaniem słuszną): „nadal uprawnione są próby poszukiwania nowych koncepcji kształcenia w zakresie rozwijania języka. Koncepcji, które godziłyby jego

używanie z opisem struktury i które rzeczywiście, w praktyce zostałyby zaakceptowane przez nauczycieli. Kluczowym słowem wciąż pozostaje funkcjonalność” (s. 209). I właśnie taką próbą stworzenia funkcjonalnej koncepcji nauczania języka jest autorski projekt dr Marty Szymańskiej, który przedstawia w rozdziale IX swej monografii „Podejście komunikacyjno-kognitywne”. Poprzedzony on został rozdziałem przybliżającym historię poststrukturalistycznych koncepcji nauczania języka, pokazującym, z jakim trudem koncepcje te były przyswajane w polskiej szkole (a przez niektórych nauczycieli nawet całkowicie odrzucane).

Jak już pisałem wcześniej, Habilitantka nie jest dogmatyczna. Opierając się na głębokiej wiedzy oraz wieloletnim nauczycielskim doświadczeniu, wie, jak pogodzić różne podejścia. I to stanowi ogromny walor Jej autorskiej koncepcji. Dla Habilitantki projekt ów jest „próbą pogodzenia dwóch nurtów w dydaktyce języka polskiego: skoncentrowanego na teorii ilustrowanej praktyką i skoncentrowanego na praktyce wspartej teorią” (s. 235). Badaczce chodzi o „dostosowanie edukacyjnych wizji do zastanych warunków, ze szczególnym uwzględnieniem tradycji, przyzwyczajęń, mentalności uczących i decydujących o kształcie edukacji, ale bez rezygnowania z ustaleń językoznawstwa, psychologii, neurobiologii i innych dziedzin, a także praktycznych rozwiązań dydaktyk nauczania innych języków. Zawsze jednak z uwzględnieniem perspektywy ucznia jako podmiotu nauczania” (s. 234). Bardzo ważne to założenia. Takie antropocentryczne, holistyczne, równocześnie „tekstocentryczne” (model „od tekstu do tekstu”) rozumienie edukacji językowej, której głównym celem jest rozwijanie kompetencji komunikacyjnej, wspieranej lingwistyczną, w pełni mnie przekonuje.

IV.

Konkluzja. Jestem głęboko przekonany, iż zarówno monografia *Między nauką o języku a nauczaniem języka. Koncepcje kształcenia językowego na przełomie XX i XXI wieku*, będąca osiągnięciem naukowym w myśl Ustawy o stopniach i tytule naukowym oraz obszerny i zróżnicowany dorobek naukowy (także intensywny udział w życiu szkolnym i akademickim, ceniona działalność dydaktyczna, oświatowa oraz organizacyjna) dr Marty Szymańskiej stanowią znaczny i twórczy Jej wkład w rozwój dyscypliny, jaką jest językoznawstwo. Dokonania badawcze Habilitantki jednoznacznie dowodzą, iż wykazuje się Ona istotną aktywnością naukową. **Moja opinia jest więc jednoznacznie pozytywna w**

sprawie nadania Pani dr Marcie Szymańskiej stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych, w dyscyplinie językoznawstwo, specjalność dydaktyka języka.

Wszystko to upoważnia mnie do stwierdzenia, iż Pani dr Marta Szymańska spełnia wszelkie ustawowe wymagania stawiane habilitantom i może zostać dopuszczona do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego. Wniosek ten przedkładam Komisji Habilitacyjnej, a za jej pośrednictwem Radzie Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie.

Bogusław Skowronek